

GRØNLANDS NABOLAND OG -FOLK MOD VEST II

Af kontorchef *N. O. Christensen*

Som det blev nævnt i første del af nærværende artikel, har de canadiske territorier, Yukon og Northwest Territories, et begrænset selvstyre og administreres iøvrigt af den federale regering, som har sæde i Ottawa.

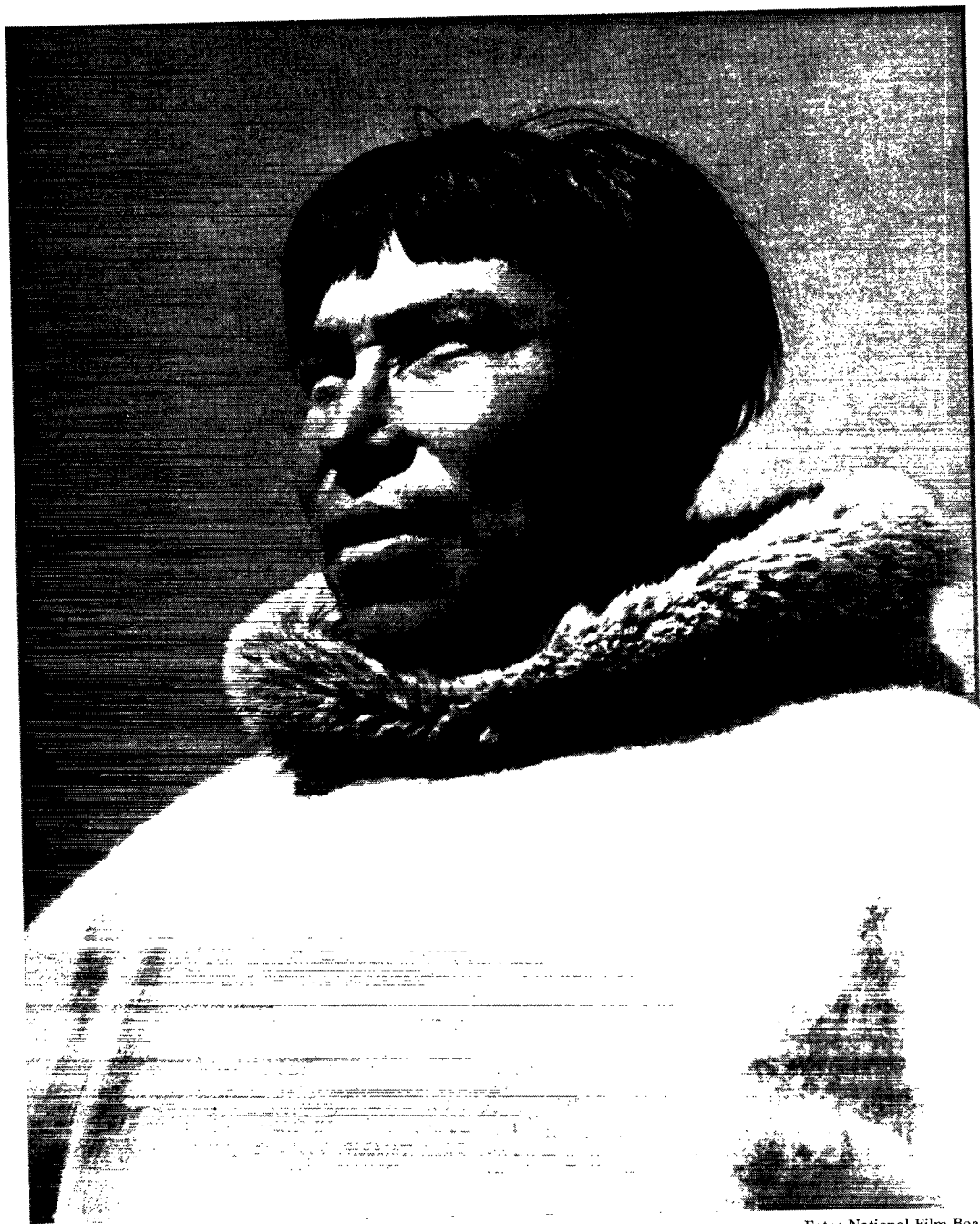
De to territorier omfatter næsten 40 % af Canadas areal og har et indbyggerantal på ca. 25.000, hvoraf den eskimoiske befolkning udgør knapt 9.000.

Hovedparten af de canadiske eskimoer bor i Northwest Territories. Et mindre antal bor i den nordligste del af provinsen Quebec (i det såkaldte Ungava-distrikt), men også deres forhold administreres dog af praktiske grunde af den federale regering, ikke af Quebecs regering. Eskimoerne i Labrador bor i provinsen Newfoundland, og administreres for tiden af Newfoundlands regering. Disse eskimoers forhold er ikke omhandlet her.

Det ligger uden for denne artikels formål at redegøre for de meget specielle historiske omstændigheder i forbindelse med de to nordlige territorier, men det bør dog nævnes, at territorierne, som de er i dag, er resterne af de to landområder, Rupert's Land og The North-Western Territory. Rupert's Land var navnet på det store og tildels ukendte land, som i 1670 af den engelske konge, Charles II, blev overdraget »Hudson's Bay Company«. Rupert's Land omfattede alt land uden for de oprindelige canadiske provinser, hvis floder løb til Hudson's Bay: et uhyre område, som mod nord rakte til Polarthavet, og mod syd strakte sig langt ned i de nuværende Forenede Stater, hvortil grænsen først fastlagdes 1818. The North-Western Territory var alt det land, som lå vest for Rupert's Land, og som ikke hørte til British Columbia eller Alaska.

I 1867 blev Canada en dominion, og i 1870 inddroges North-Western Territory og Rupert's Land under den nye dominion, for Rupert's Lands vedkommende ligefrem ved en overdragelse fra det private selskab »Hudson's Bay Company«.

Allerede i 1870 udskiltes provinsen Manitoba, og i 1912 provinserne Saskatchewan og Alberta af territorierne, og i 1898 dannedes det særlige territorium »Yukon«. Denne sidste udskillelse var en praktisk følge af det berømte »gold-rush« til Klondike og andre steder.

Storfanger fra arktisk Canada.

Foto: National Film Board

Siden 1870 har den federale regerings administration af territorierne henligget under forskellige ministerier, som i større eller mindre omfang har haft andre opgaver, således at varetagelsen af administrationen af »Northwest Territories« anliggender har haft en tendens til at være noget sekundært.

Et vist lokalt selvstyre har eksisteret siden 1870, og der er givet dette selvstyre et stigende antal beføjelser, således at den dag næppe er alt for fjern, da Northwest Territories får fuld provinsiel status.

Den administrative ordning er idag således:

Nordwest Territories »styres« af et råd bestående af 8 medlemmer, hvoraf de tre er valgt af befolkningen i det såkaldte »MacKenzie-distriktet«, d.v.s. den vestlige del af Northwest Territories, som er den mest udviklede, men hvor kun en ganske lille del af eskimoerne bor. De øvrige 5 medlemmer i rådet er udpeget af generalguvernøren (kongemagtens repræsentant). Formand for rådet er »The Commissioner of the Northwest Territories«, som samtidig er »Deputy Minister« i det federale »Department of Northern Affairs and National Resources«.

Rådet er ved federal lov bemyndiget til at udstede lokale love for territorierne under instruktion fra den federale regering (Governor in Council) eller ministeren for »Northern Affairs and National Resources«. Rådet er desuden rådgivende for ministeren.

Det er ved lov fastlagt, hvilke anliggender rådet kan tage beslutning om, og hvilke anliggender, der i det hele taget er »selvstyreanliggender«. Nævnes kan blandt andet: Kommunalvæsen; vejvæsen; næringsvæsen; retsvæsen; fængselsvæsen; skolevæsen.

Rådet kan pålægge skatter i territorierne til dækning af territoriale og kommunale udgifter.

Selvstyreordningen har i det store og hele kun betydning for de mere udviklede vestlige områder (MacKenzie-distriktet). Kun her findes kommunalt selvstyre, kun her findes territorielt drevne skoler, veje etc. Befolkningen her er også ligesom befolkningen i »Yukon Territory« repræsenteret i Canadas Parlament. De fleste eskimoer bor uden for disse områder og uden for valgkredsene, men der er intet i vejen for, efterhånden som udviklingen tillader det, at inddrage andre områder under valgkredsene eller at indføre flere folkevalgte medlemmer til rådet.

De af rådet vedtagne lokale love gælder imidlertid i de fleste tilfælde for hele »Northwest Territories« og dermed også for eskimoerne.

Kommunalt selvstyre findes i områder, hvor befolkningstætheden gør det ønskeligt. For eskimoerne har det kun praktisk betydning i Aklavik.

Iøvrigt tager eskimoerne overhovedet ikke del i styret af deres egne anliggender. Der findes intet, som kan sidestilles med de grønlandske kommunalbestyrelser eller de gamle grønlandske kommuneråd og forstandskaber, og næsten alle eskimoer står passive i offentlige anliggender.

Der findes endnu ingen egentlig territorial administration, og administrationen af love, anordninger og regulativer vedrørende »Northwest Territories« og »Yukon Territory« udøves igennem det federale »Department of Northern Affairs and National Resources« i Ottawa.

Dette ministerium er opdelt i forskellige afdelinger og kontorer, hvoraf navnlig kan nævnes »Arctic Division«, som beskæftiger sig med arktiske forhold og eskimoernes anliggender. Afdelingen er nyoprettet, og oprettelsen hænger sammen med ønsket om at lægge eftertryk på vigtigheden af de nordlige anliggender, et forhold, som jeg straks skal vende tilbage til.

Administrationen har kun nogle få kontorer i marken, alle i MacKenzie-distriktet. For eskimoernes vedkommende er der således tale om et egentligt fjernstyre. Administrationen er dog overalt lokalt repræsenteret, som regel gennem politiet (»Royal Canadian Mounted Police«), men enkelte steder også ved en lærer.

For at fremme eskimoernes økonomiske og kulturelle udvikling har man for nylig oprettet et antal stillinger som »Northern Service Officers«. Disse tjenestemænd sendes af ministeriet ud blandt eskimoerne, og det er deres opgave at sætte sig ind i eskimoernes levevilkår og øvrige forhold og at hjælpe eskimoerne bedst muligt for eksempel med udnyttelse af forhåndenværende erhvervsmuligheder, igangsættelse af småhåndværk og lignende, ligesom de skal indsende rapporter om forholdene og kan fremsætte forslag til ministeriet. De pågældende får tjenestebolig og kan medbringe deres familier, og det er ønskeligt, at de knyttes fastere til arbejdet.

Iøvrigt ligger administrationen af »Northwest Territories« ikke under een myndighed, således som Grønland gør eller navnlig har gjort.

Politiet er en del af »Royal Canadian Mounted Police«. Sundhedsvæsenet sorterer under »Department of National Health and Welfare«, radio- og vejrtjenesten under »Department of Transport«, postvæsenet under postdepartementet o.s.v. Videnskabelige undersøgelser i arktisk Canada er henlagt under de respektive ministerier. Undersøgelser over havbiologiske forhold sorterer således under »Fisheries Department«, geologiske og geografiske undersøgelser under »Mines and Technical Surveys Department«.

Handel og mission drives af private foretagender, for handelens vedkommende navnlig »Hudson's Bay Company«, for missionens vedkommende »den anglikanske kirke i Canada« og den katolske kirke.

Det er »Department of Northern Affairs and National Resources«s opgave at koordinere kræfterne. Som bistand for ministeren er der i 1954 nedsat en »Advisory Committee on Northern Development«. Formand for denne komite er Deputy-ministeren i »Department of Northern Affairs and National Resources«, og blandt medlemmerne finder man: The Deputy Minister of Finance, the Secretary to the Cabinet,

the Deputy Minister of Mines and Technical Surveys, the Deputy Minister of Transport, the Deputy Minister of Citizenship and Immigration (hvorunder indianernes anliggender sorterer), Præsidenten for »The National Research Council«, formanden for »Defence Research Board«, Chefen for »Royal Canadian Mounted Police«, understatssekretæren i udenrigsministeriet samt chefen for generalstaben. Der er således tale om en komite på et meget højt niveau, som må forventes at kunne blive af stor betydning for hele udviklingen i arktisk Canada. Et af de første resultater af komiteens virksomhed har været dannelsen af en »Northern Health Service«, som bliver ansvarlig for hele sundhedsvæsenet i de to territorier. Hidtil har 5-6 forskellige departementer og afdelinger haft ansvaret for forskellige grene af sundhedsvæsenet, hvilket har været mindre effektivt.

Det her beskrevne administrationsapparat, hvor ministeren for »Northern Affairs and National Resources« indtager en central position, er som nævnt nyt, og er resultatet af de senere års voksende interesse i den canadiske offentlighed for Canadas uhyre nordland, for udviklingen af dette område i økonomisk henseende, for den forsvarsmæssige side af sagen og sidst, men ikke mindst, for eskimoernes velfærd.

Administrationen af de nordlige territorier har siden oprettelsen i 1870 været henlagt til skiftende ministerier, således til »Department of the Interior«, »Department of Mines and Resources« og »Department of Resources and Development«. De nordlige territoriers anliggender har her altid været noget sekundært i forhold til andre vigtigere og mere nærliggende opgaver. Det nye ministerium, som trådte i funktion 1. januar 1954, har som overvejende hovedopgave administrationen af og udviklingen af de nordlige territorier. Det ligger allerede i navnet, hvor man ikke må lade sig narre af ordene »National Resources«, idet de stort set kun omfatter »nationale resourcer« (mineralrigdomme, vandkraft, skove etc.) i de nordlige territorier. I det øvrige Canada er disse anliggender ikke federale, men provinsielle.

Loven om det nye ministerium nævner iøvrigt – hvilket er nyt – »Eskimo affairs« som omfattet af ministeriets opgaver, hvorved man udtrykkelig har ønsket at understrege vigtigheden af, at denne befolkningsgruppes anliggender gøres til genstand for særlig opmærksomhed.

I sin forelæggelsestale i det canadiske underhus 8. december 1953 udtalte premierministeren, St. Laurent, blandt andet:

»The minister will have the specific duty to co-ordinate the activities of all government departments in the Northwest Territories and the Yukon. It will also be his responsibility to promote measures for further economic and political development in the Northwest Territories and the Yukon and to develop knowledge of the problems in the north and the means of dealing with them through scientific investigations and technological research.« Og senere:

Foto: National Film Board

Chefen for »Royal Canadian Mounted Police's« arktiske division, Superintendent Henry Larsen, er på inspektionsbesøg på en politistation. Henry Larsen, som er af norsk herkomst, er særlig kendt fra sin tid som chef for politiets patrullebåd »St. Roche«, hvormed han 2 gange har gennemsejlet Nordvestpassagen.

»It has been said that Great Britain acquired her empire in a state of absence of mind. Apparently we have administered these vast territories of the north in an almost continuing state of absence of mind.

I think all hon. members now feel that the territories are vastly important to Canada and that it is time that more attention was focused upon their possibilities and what they will mean to this Canadian nation. We in the southern part of Canada have been so busy in recent years that we have given little close attention to the north country. In the thirties we were concerned with economic problems; then during the war years there was little that we could devote ourselves to but to the tasks of war. Since the war the growth and development in every province and the problems of the cold war have absorbed practically the whole of our attention.«

Efter at have omtalt de store mineralrigdomme, som allerede er fundet, og som man kan forvente at finde i territorierne, og efter specielt at have omtalt uraniumfore-

komsterne og de nordlige territoriers strategiske beliggenhed, nævnte premierministeren den eskimoiske befolkning – og udtalte, at det nye ministerium:

»will have to give close attention to what can be done to integrate the native Eskimo population into the development, and probably the administration also, of parts of these northern areas.

Having demonstration of what they can do, it is probably a responsibility that the Canadian people would want to have their government discharge to provide them with opportunities for developing their talents and making themselves real citizens of the Canadian nation. It is for all these reasons that it has been felt that it would be desirable to have an energetic young minister be conscious that his principal responsibility will be to devote his attention to the northern affairs of this nation in that area which is 40 per cent of the area of the whole of Canada.«

Loven vedtoges med støtte af såvel regeringsparti som opposition. Der er al mulig grund til at formode, at den nye ordning for Canadas arktiske territorier og for grønlandernes naboer og frænder mod vest, eskimoerne, vil få en lige så stor betydning, som grønlandslovene af 1950 har fået for Grønland og grønlænderne.

Den nye minister, Mr. Jean Lesage, og hans Deputy-minister, Mr. R. G. Robertson, er begge unge mænd, kun henholdsvis 41 og 37 år gamle, til hvem man stiller store forventninger.

I forbindelse med en gennemgang af administrationen vil det være naturligt at omtale politiet og retsvæsenet, specielt i forhold til den eskimoiske befolkning.

»Royal Canadian Mounted Police« er Canadas federale politistyrke. Efter overskomst varetager RCMP også de provinsielle politiopgaver i en række provinser, medens andre provinser har særligt provinspoliti.

RCMP er altså ikke, som meget almindeligt antaget, et »ødemarkspoliti«, men en politistyrke, som kan sammenlignes med for eksempel det danske rigspoliti.

I »Northwest Territories« varetager RCMP alle politiopgaver af almindelig karakter, og har stationer spredt ud over området.

Som nævnt er administrationen »fjernadministration«, men ude i landet, hvor det egentlige arbejde blandt eskimoerne foregår, repræsenterer politiet administrationen i en række anliggender. Politiet er således offentlig registreringsmyndighed, forvalter understøttelse og den særlige »Family Allowance« til den eskimoiske befolkning og udfører en lang række andre opgaver. Dertil kommer, at politiet i høj grad hjælper eskimoerne med råd og dåd i almindelighed. Politiet gør i denne henseende et stort og meget anerkendt arbejde.

Alle stationer i det område, som er beboet af eskimoer, er oprettet i dette århundrede. Dertil kommer nogle stationer, som ligger nord for det område, som er beboet af eskimoer, og hvor formålet har været at håndhæve suveræniteten.

Alle konstabler i RCMP gennemgår en rekruttskole af militært tilsnit, hvori undervisning i ridning og pasning af heste indgår. Derudover modtager de undervisning i almindeligt politiarbejde. Ved tjenesteforholdets begyndelse binder konstablerne sig for 5 år, og i den tid gives der almindeligvis ikke tilladelse til ægteskab. Konstablerne, som udtages til arktisk tjeneste, er som regel placeret i de arktiske områder i 4 år uden permission. Det gælder også, hvis de er placeret på en station helt uden for beboet område.

Hvis de ansøger og er egnede, kan de fortsætte deres tjeneste i de arktiske områder, og nogle få er forblevet ved den arktiske tjeneste hele deres liv.

Stationerne består almindeligvis af et beboelseshus, et oplagshus og et eller to små huse til de eskimoiske familier, som er tilknyttet stationen. Hvis stationen ligger ved havet, er der som regel en god motorbåd, og politiet er kendt for at have særlig gode hunde.

De politikonstabler, som udtages til arktisk tjeneste, er særlig udvalgte, og man har indtryk af, at det er overordentlig gode og dygtige folk. De er som regel afholdte og respekterede af eskimoerne.

Flere politifolk har, siden politiet oprettede de arktiske stationer, ved lange slæderejser bidraget meget til kendskabet til Canadas nordlige egne.

Eskimoerne står som hovedregel ikke under særlige regler. De er canadiske borgere med fulde rettigheder og forpligtelser, selvom de særlige forhold ikke endnu har tilladt alle disse rettigheder og forpligtelser at komme til udtryk. Dette er i modsætning til størstedelen af de canadiske (og forøvrigt også amerikanske) indianere, som i henhold til særlige traktater har fået overladt visse reservater og ikke har de fulde borgerrettigheder og forpligtelser, sålænge de ønsker at beholde deres »Reservat-status«.

Som følge af dette forhold frembyder eskimoerne, i hvert fald på papiret, ikke noget særligt retsproblem. De canadiske love og territoriernes »Ordinances« gælder for dem, og den eskimoiske sædvaneret omtales ikke i lovgivningen.

At de indbyrdes stadig benytter sig af de nedarvede sædvaneregler er så en anden sag, og disse regler vil også kunne få betydning i egentlige retssager.

På ganske enkelte områder gøres der forskel på eskimoer og andre. Spiritus må under ingen omstændigheder sælges eller udskænkes til eskimoer, hvorimod der iøvrigt i »Northwest Territories« gælder et rationeringssystem. Der er også særlige fredningsregler for den eskimoiske befolkning af mindre vidtgående karakter end for de øvrige borgere. Således er al jagt på de nordlige øer forbeholdt den eskimoiske befolkning.

Afgørelsen af, hvem der er eskimo, frembyder tilsyneladende ikke større vanskeligheder. Der føres et særligt folkeregister over alle eskimoer, og tvivlstilfælde (f.eks. blandingsbørn født uden for ægteskab) vil formentlig blive afgjort allerede ved barnets fødsel. Da eskimoerne ikke har familienavne og tilmed formentlig stadig efter gammel

skik lejlighedsvis skifter navn, har man indført et nummersystem. Hver person har et nummer og er forsynet med et lille legitimationsskilt.

Domstolene består i første række af »Stipendiary Magistrates«, som udnævnes af generalguvernøren (Governor in Council). »Stipendiary Magistrates« afsiger domme i første instans. Som overretter kan benyttes overretterne i provinserne Ontario, Manitoba, Saskatchewan, Alberta og British Columbia. »The Supreme Court of Canada« er øverste instans.

Bortset fra de vestligste områder (MacKenzie-distrikt) er »Stipendiary Magistrates« ikke bosiddende i territorierne. Hvis der for eksempel opstår en retssag for eskimoers vedkommende i det østlige område, vil som regel een af embedsmændene fra administrationen, som er forsynet med stående bemyndigelse som »Stipendiary Magistrate«, rejse ud.

Den anklagende myndighed ligger hos politiet.

Som tidligere nævnt varetages arbejdet blandt eskimoerne af forskellige institutioner, også private. Blandt disse sidste indtager navnlig »Hudson's Bay Company« en vigtig position, og jeg skal i en følgende artikel i forbindelse med en omtale af eskimoernes økonomi redegøre for dette selskabs virksomhed samt for skole- og missionsforhold.